

Á FÓLKATINGI

Færøsk forfatning på trapperne

Magni Arge

(Tala hildin undir
byrjanarorðaskiftinum
á Fólkingi 8. oktober 2015).

Gott kvøld góðu landsmenn og kvinnur – medlemmer af folketinget

Jeg synes det er flot, når de danske medier omtaler folketingets åbning som en fejring af folkets frihed og demokratiet i Danmark. Det er en tradition, som jeg har stor respekt for.

Men det er med en vis ambivalens, at jeg som indtager folketingets talerstol, når jeg som repræsentant for Tjóðveldi er af den overbevisning, at færinger bør tage beslutninger på vegne af Færøerne, og danskere bør tage beslutninger på vegne af Danmark.

Men så længe Færøerne vælger medlemmer i folketinget, finder jeg det vigtigt, at dette parlament også får hørt synspunkter fra dem, som har viljen til et selvstændigt Færøerne.

Trapperne på Christiansborg

For mig var det i øvrigt en lidt speciel oplevelse at gå op ad stentrapperne til folketingssalen – trapperne, som leder op til kernen i det danske demokrati.

Disse trapper blev hugget ud af færøsk basalt på et stenhuggeri i Rættará i Tórshavn for 100 år siden af mine forfædre. Man kan bogstavelig talt sige, at min families bidrag til det danske folkestyre således står mejslet i sten og stadigvæk gør samme nytte som dengang de blev anlagt.

Jákup Andrias Arge – også kaldet Jampan – stod for dette arbejde sammen med sine brødre, hvoraf den ene var min oldefar, Óla Smið.

De herrer var gjort af et særligt stof. Jákup Andrias stod for opførelsen af en række bygningsværker, og han var kompromisløs i sin kamp for at etablere en industri baseret på at udnytte færøsk sten som byggemateriale.

Men med datidens primitve redskaber kunne omkostningerne være store. Han mistede flere fingre på venstre hånd, da en krudtladning eksploderede i hans hænder. Han blev blind på det ene øje, da en stensplint borede sig ind i øjet.

Engang måtte lægen på sygehuset tilkalde Jákup Andrias bror, der var urmager, for at få de fineste redskaber, der fandtes på Færøerne, for at stykke hans kæber og kindben sammen efter et sammenstød med en klippeblok.

Da han var 60 år gammel, ramte en tons-tung stenblok hans fod og huggede den af.

Med kun en hånd, et øje og en fod måtte han modvilligt opgive sin operative karriere som stenhugger, men der var stadigvæk tilstrækkeligt stoff i ham til, at han blev ansat i Danmark som tilsynsførende for havnebygning i Københavns kommune.

Jákup Andrias Arge fortjener at blive hædret posthumt.

Han ville værdsætte, at det danske folkestyre respekterede det færøske folks ønske om at vedtage en færøsk grundlov.

Jeg fristes derfor til at foreslå medlemmer af folketinget, at ære hans minde ved at støtte det færøske folk i vores bestræbelser på at anlægge de resterende trappesten, der skal til, så vi kan praktisere det frie færøske demokrati baseret på vores egen forfatning.

Den nye koalition ønsker en selvstående økonomi

Ved valget til det færøske lagting den 1. september vandt oppositionen flertal og dannede en ny regering, som består af de tre partier Tjóðveldi, Framsókn og Javnaðarflokkurin.

Det færøske bruttonationalprodukt er vokset betydeligt de senere år, men der har været fortløbende underskud på finansloven, og værdiforøgelsen er ikke tilfaldet den brede skare af borgere. Derfor agter den nye koalition at sætte tiltag i værk, som skal fordele den økonomiske fremgang mere ligeligt, så den kommer hele befolkningen til gode.

Landsstyret har sat sig for i første omgang at få vendt underskuddet på finansloven til overskud og sørge for at gennemføre nødvendige reformer, der skal til for at skabe økonomisk holdbarhed – herunder en tiltrængt fiskerireform, en pensionsreform og en skattereform.

Landsstyret har også som mål, at færøsk økonomi skal blive selvstående og mindre afhængig af bloktilskud fra Danmark. Derfor har koalitionen besluttet at opsigte prisreguleringen af bloktilskuddet fra Danmark og ønsker at reducere det yderligere, når der opnås stabile overskud på den færøske finanslov.

Grundlov til afstemning i 2017

Koalitionen har også sat på programmet en folkeafstemning om en færøsk grundlov i 2017. De politiske forhandlinger internt på Færøerne om grundloven har været i gang længe.

Historisk har vi udviklet os politisk, kulturelt og økonomisk på vores egne præmisser i vores eget land i Nordatlanten, og dette vil den nye færøske grundlov afspejle.

Derfor skal man regne med, at den vil omtale bl.a. vores demokratiske institutioner, vores kultur, sprog, flag og retten til at ud-

nytte havets ressourcer.

I folkeretlig forstand er færingerne en nation med fuld ret til at bestemme over vores egne forhold.

Det færøske folks selvbestemmelsesret vil derfor være en helt naturlig del af grundloven, hvor der konstateres, at ingen magt står over eller ved siden af det færøske folks beslutning.

Jeg er bekendt med, at man i Justitsministeriet ikke accepterer dette med henvisning til den danske grundlovs rammer, men jeg er uenig i denne fortolkning.

En færøsk grundlov er i sig selv ikke en deklaration om løsrivelse. Der skal en særskilt folkeafstemning til at afklare spørgsmålet om en færøsk statsdannelse, og en sådan folkeafstemning har det nye landsstyre ikke på programmet.

Men ellers har danske regeringer gentagne gange udtalt, at de vil respektere resultatet af en sådan afstemning, når den kommer. Derfor bør selvbestemmelsesretten i en færøsk grundlov ikke lede til nogen ankepunkter fra dansk side.

Hjemtagelser af lovområder

Koalitionspartierne i landsstyret har forskellige opfattelser, hvad angår ændringer i de konstitutionelle forhold mellem Færøerne og Danmark. Grundlaget for koalitionen afspejler derfor en pragmatisk blanding af økonomisk, social, kulturelle og konstitutionelle forhold.

Hvad angår hjemtagelse af sagområder, er man enige om at overtage udlændingeområdet, luftrummet og persons-, familie- og arveret i valgperioden frem til 2019. Forhandlingerne om hjemtagningen vil selvfølgelig foregå mellem de relevante færøske og danske ministerier.

Hjemmestyreloven skal på pension

Her forleden sad jeg og talte med min 93 år gamle mor, som stemte for løsrivelse den 14.

september i 1946, da færingerne ved en folkeafstemning stemte om Færøernes fremtidige stilling i riget.

Resultat blev et snævert flertal for løsrivelse.

Hun er ikke alene om sit synspunkt, at det var forkert, at Danmark ikke respekterede valgresultatet dengang. I stedet for fik vi hjemmestyreloven fra 1948.

I Tjóðveldi mener vi, at hjemmestyreloven med sine 67 år på bagen nu er moden til at gå på pension.

Vi har brug for en ny konstruktion, der tager udgangspunkt i ligeværdige lande, og som baner vejen for, at Færøerne kan deltage i internationale sammenhænge på lige fod med andre lande.

Kun vi har Færøerne som første prioritet. Forholdet mellem Danmark og Færøerne er blevet mere komplekst, siden Danmark har overført en del af sin suverænitet til EU, som Færøerne ikke er medlem af.

De modstridende interesser blev trukket meget klart op i makrelstriden for kort tid siden, da Danmark efter ordre fra EU lukkede alle sine havne og nægtede al færøsk pelagisk eksport adgang til Danmark.

Det var uden tvivl pinefuldt for Danmark at gennemføre denne blokade, men det ændrer ikke ved det faktum, at loyaliteten var stærkere overfor EU end overfor Færøerne. Det ændrer hellere ikke ved det faktum, at Færøerne kun har adgang til at varetage sine interesser internationalt gennem et land, som i denne sag reelt var en del af vores konfronterende modpart.

Det er en realitet, vi på Færøerne må forholde os til. Det er kun os, som har Færøerne som første prioritet.

Vores relation til Danmark og det danske folk har stor betydning, men kan ikke overskygge hensynet til vores eget land og folk. Vi har først og fremmest pligt til at sikre de nuværende og kommende generationer de bedste muligheder for bygge op et demokratisk velfærdssamfund.

Det gør vi bedst på baggrund af en selvstående økonomi og en tidssvarende konstitution, som giver maksimale handlemuligheder.

Færøsk selvbestemmelsesret hugget i sten

Når det er sagt, så sætter jeg pris på regeringens initiativ til at identificere grænsehindre i rigsfælleskabet og i Norden, og at regeringen vil samarbejde om at løse dem.

Jeg har også noteret mig, at statsministeren i sin åbningstale og regeringen i sit regeringsgrundlag anerkender, at der på Færøerne arbejdes med en ny forfatning, og at man vil indgå i en dialog og samarbejde med den nye færøske regering.

Jeg forventer, vi får et konstruktivt samarbejde omkring hjemtagelse af lovområder, og det glæder mig, at regeringen har forståelse for, at vi arbejder med en færøsk forfatning. For os har det afgørende betydning, at den færøske selvbestemmelsesret bliver hugget i sten.

Og så ønsker jeg iøvrigt Danmark lykke til i fodboldkampen mod Portugal i aften. Selv vil jeg følge kampen mellem Ungarn og Færøerne i Budapest. Den bliver garanteret underholdende, for de kæmper godt de gæve gutter fra Færøerne.